

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Dub. III. An in dubio tutior pars eligenda?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

dente decreto Clementis VIII. *Bon. l. c. n. 17. & alii communiter.*

DUBIUM III.

An in dubio tutior pars sit eligenda?

Respondeo. Qui in dubio constitutus, post diligens examen se nequit resolvere, non tenetur semper eligere partem tutiorem, sed potest amplecti partem faventem suæ libertati, (etiam minus tutam) dummodò sit in possessione suæ libertatis; juxta illud axioma: *In dubio melior est conditio possidentis.* Ratio est, quia talis non agit temerè, cum utatur suâ libertate: quod cuivis licet, quamdiu non constat esse ea privatum, cum eam, ut cætera externa bona, possideat. Proinde que volenti obligationem imponere, quæ libertate privet, incumbit probatio obligationis contractæ, juxta *reg. II. in. 6.* Neque huic responsioni obsta: axioma contrarium, *In dubio tutior via est eligenda;* quia id intelligitur, si ex una parte sit dubium, ex altera certum, tunc hanc esse eligendam: quod si autem utraque pars tuta sit, axioma universim non est præcepti, sed consilii, ut *Navar. Sanch. Bonac. tom. 2. d. 2. qu. 4. p. 9. n. 21. Laym. l. 1. t. 1. c. 5. §. 4. Fil. n. 157. & 160.*

Porro pro regula cognoscendi, quis sit possessor, attendendum est, pro quo stet præsumptio in foro externo: is enim censetur possidere: præsumptio autem censetur stare pro ea parte, quæ onus probandi in aliam transfert. *Bard. di. 5. c. 5.* Unde cum *Sanch. Lay. l. c. & aliis, resolvuntur Casus sequentes.*

I. Dubitatur post sufficientem diligentiam adhibitam, an lex sit imposita, v.g. jejunii; item, an votum, vel juramentum sit emissum: non obligatur dubitans. Ratio, quia cum lex & votum obligent, debeant sufficienter proponi, meritò hic præsumitur non esse; ideoque dubitans manet in possessione suæ libertatis. *Sanch. rez. Fil. Lay.* Contrà verò si vovisse constet, & dubitetur an satisfecerit, tenetur satisfacere; quia tunc votum est in possessione. Similiter dubitans an Horas legerit, tenetur legere, quia præceptum est in possessione. Ita *Sanch. Lay. Bonac. l.c. Fil. n. 163.*

II. Qui certus est de lege & voto, dubius tamen, an & quid comprehendatur lege, aut voto; ut si sciat se vovisse religionem, dubitat autem utrum certam, an verò in communi tantum; Item, vovit abstinere à copula, dubitat verò an omni, an ab illicita tantum: non tenetur voto, quoad partem, de qua dubitat.

III. Si constat de lege, dubium autem sit, an recepta vel abrogata, vel tu ab ea eximaris: teneris lege. Ratio, quia cum constat de lege, pro ea stat præsumptio, & possessio: proindeq; alleganti eam non esse receptam, vel abrogatam, incumbit onus probandi, ideoque dum non probat, lege tenetur. *Lay. l. 1. t. 4. cap. 3. Sanch. Fil.* contra *Salus & Azor*, qui docent, si dubites, an lex sit accepta, ea te non teneri.

IV. Qui dubitat, an vigesimum primum annum expleverit, non tenetur jejunio, quia libertas est in possessione. Contrà verò res habet, si dubi-

dubites de ætate ad ordinem sacrum, vel benefici-
cium requisita; quia præsumptio & possessio est
pro præcepto: ideoque non potes recipere, do-
nec de ætate constet. *Lay. l. c. num. 35. Sanch. d.*
40. & 41.

V. Si cras sit jejunium, & post examen dubi-
tas, an sit audita duodecima noctis, potes cenare,
& carnibus vesci; quia libertas est in possessio-
ne. Contra verò, si hodie sit jejunium, & dubitas
an sit duodecima noctis, non licet; quia præcep-
tum est in possessione, cum constet hodiernum
diem esse jejunii, & dubium sit, an transactus, *San-*
Laym. l. c. Quæ omnia intellige de dubio strictè
sumpto: si enim sit ratio dubium deponendi, v. g.
quia aliqua horologia sonuerunt duodecimam,
alia non cessat ratio data. Cum enim duo horolo-
gia sint quasi duo Doctores, seu opiniones pro-
babiles, licet utrumlibet sequi, nisi sciam unum
errare. *Laym. & alii communiter.*

VI. Si dubites, utrum mediam noctem cœ-
nando excesseris, vel masticando aliquid degluti-
veris, non licet celebrare, vel Eucharistiam sume-
re. *Sanch. l. 2. de matrimonio, d. 41. n. 40. Fagund.*
p. 3. l. 3. c. 5. num. 18. tum, quia lex jejune sumen-
di est in possessione: tum, quia gravis est irreve-
rentia. Quamquam contraria sententia Layman-
no *l. 1. t. 1. c. 5. n. 36.* probabilis; Dianæ verò *tom.*
1. tr. 4. de Sacram. R. 29. tuta etiam in praxi videat-
ur; eò quòd lex Ecclesiastica, in casu dubio,
non videatur tam arctè constringere conscientias:
& in dubio factum præsumi non debet:
neque censeatur irreverens, qui juris præ-
sum-

sumptionem sequitur, vide infra *lib. 6. tr. 3. c. 2. d. 2. a. 2. c. de Lugo d. 15. n. 41.*

VII. Si post contractum bonâ fide matrimonium, dubium de valore superveniat, quod post veritatis inquisitionem depelli non possit, debitum non tantum reddi, sed etiam exigi potest: quia dubium superveniens bonæ fidei possessori obesse non debet, vide *Sanch. l. 2. de matr. disp. 41. n. 47. Bonac. l. c.*

VIII. Qui certus est de debito, & dubitat, an solverit, tenetur solvere. *Suar. Vasq. Lugo, Dian. pag. 2. tom. 6. misc. R. 49.* nisi etiam creditor dubitet; tunc enim *Tan. in 1. 2. d. 2. q. 6. du. 4.* putat non teneri: quod *Laym l. 1. tr. 1. c. 6.* ita limitat, ut teneatur non ad integram solutionem, sed partem ejus, pro qualitate dubii: quod *Dian. p. 4. tom. 3. R. 32.* amplectitur ut probabile.

CAPUT III.

Quid Conscientia scrupulosa, & quid in eâ agendum?

Resp. I. Scrupulus est inanis apprehensio, & hinc ortus timor & anxietas, alicubi esse peccatum, ubi non est. Ita communiter, *Navar. Azor, cateri.*

Resp. II. Licet operari cum Conscientia scrupulosa, manente scrupulo, dummodò judicetur esse scrupulus, & ut talis contemnatur. Neque tamen opus est, ut ad singulos actus formetur hoc expressum judicium, quod sit scrupulus; sed sufficit, quod contra eum agat ex habituali, vel virtuali judicio, ab experientia præteritorum actuum.

Ratio